

Intergenerationeel leren over God, ruimte om te leren van en aan elkaar

An Mollemans

Inleiding

Op zaterdag 5 juni 2010 vond er weer een boeiende editie van de junidag plaats. Deze studiedag voor catechisten van het vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen kent een lange traditie en verzamelt steeds een groep catechisten die wensen te reflecteren en bij te leren over hun catechetisch bezig zijn met kinderen en jongeren.

Catechese geven is vandaag de dag een allesbehalve evidente opdracht. We merken dat kinderen heel weinig achtergrond en stimulans krijgen van hun directe omgeving. Voor heel wat kinderen is wat we willen overbrengen in de catechesemomenten totaal nieuw. Op ouderavonden stellen we vast dat ook de ouders niet meer echt weten waarover we het hebben. Deze realiteit daagt ons uit om een aantal vanzelfsprekendheden en ingeburgerde waarheden over catechese opnieuw in vraag te stellen.

Ik zie, ik zie wat jij niet ziet...

Op de achterbank van de wagen hoor ik mijn kinderen hun favoriete spelletje aanvatten. "Ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is ... blauw." Verbaasd luister ik en zoek ik mee naar wat ze hebben gezien. Het raadspelletje begint en ik stel bij mezelf vast dat de kinderen dingen opnoemen die ik niet zie of beter gezegd anders zie. "De letters op de autobus, de schoenen van die mijnheer, de lucht,..." ik had het zelf nog niet zo gezien!

Dit kinderspel zette me aan het denken. Kinderen kijken anders maar wat ze zien is er wel degelijk. Ze maken dat ik anders ga kijken naar de dingen. Zij leren me met andere ogen kijken en open te staan voor het andere.

In het VRT-programma 'Man bijt hond' gebeurt hetzelfde onder de rubriek kunstzaken. Kinderen beschrijven voor de camera een schilderij, ze beschrijven een beeld en nadien krijg je als kijker het schilderij te zien. Elke keer ben ik benieuwd welk schilderij de kinderen bekijken. Hun beschrijving klopt wonderwel, ze zien zoveel dingen en beschrijven het beeld op een unieke wijze. Maar het is zo anders dan hoe we het als volwassenen zouden doen. Is het kinderlijke naïviteit of kijken zij beter dan wij? Durven we ons laten uitdagen door onze kinderen? Beseffen we wel dat we heel wat van hen te leren hebben?

*"Ik zie iemand die gevallen is en een ander raapt hem op. Hij is zijn schoen verloren, misschien is hij gestruikeld.
Ik zie een oude mijnheer met een staf en iemand met een kapiteinshoed.
Waarom kijkt die mevrouw toe van in de kast? Zou zij die mijnheer hebben pijn gedaan?
Er zijn mannen met baarden en oude, versleten kleren, mensen uit een arm land. De man met zijn banden rond zijn arm en een kruis op zijn T-shirt is de oudste. Er is iemand dood. Hij probeert een verdrietig iemand te verzorgen."*

(Lotte, Daan en Dries)

Het schilderij van Rembrandt van Rijn (1668-1669): "De terugkeer van de verloren zoon"

Wat verstaan we vandaag onder catechese?

Als je de man in de straat vraagt wat catechese is, antwoordt hij steevast dat het de voorbereiding van kinderen is op de eerste communie of het vormsel. Catechese is echter veel ruimer dan dat. Stijn Van den Bossche omschrijft catechese op het IPB- Forum in 2009 onder het thema geloofscommunicatie als 'alles wat bijdraagt om de ontmoeting met Jezus Christus in de kerkgemeenschap mogelijk te maken en te begunstigen'.

Catechese is het bewandelen van een geloofsweg met vele zijsprongen en kruispunten. Het is een proces van groeien in geloof doorheen het geloofsgesprek en opname in de gemeenschap. Catechese is levenslang leren en richt zich tot de hele gemeenschap, tot alle leeftijdsgroepen tegelijk. Catechese op deze manier bekijken vraagt van ons een blikverruiming en een verrijzenisgeloof. We moeten durven loslaten en geloven in de groei­kracht van de kiemen die gezaaid worden.

Intergenerationele catechese

We geloven in de kracht van catechese waarbij verschillende generaties van elkaar leren. Intergenerationele catechese is wederkerig geloofsleren. Kinderen en volwassenen leren van en aan elkaar. Dit kan slechts als we een aantal uitgangspunten delen.

- Catechese is niet kinderachtig, volwassenen hebben ook nood aan catechese.
 - Je geloofsweg is nooit afgerond en ten einde.
 - Wat voor volwassenen niet de moeite waard is, is dat voor kinderen ook niet.
 - We moeten kinderen niet langer betuttelen. Het geloof van een kind is niet onvolmaakt en moet dus door volwassenen ernstig genomen worden.
 - Kinderen hebben een eigen spiritualiteit en geloof. Kinderen zijn als het ware kleine theologen. Ze hebben hun eigen vragen en antwoorden.
- Kinderen hierin durven en kunnen beluisteren en uitdagen tot gesprek, verrijkt en inspireert je eigen (volwassen?) geloof.

Anders kijken naar de actoren:

** Kinderen en volwassenen*

Het geloof van kinderen is op zich belangrijk en niet enkel met het oog op het later volwassen leven. Maar al te vaak kijken we naar kinderen als leerlingen, die nog heel veel moeten leren. We nemen hen dan niet au serieus als gesprekspartner. Kinderen zijn volwaardige subjecten in onze catechese. Ze geven hun kijk op de werkelijkheid. Kinderen houden ons een spiegel voor. Ze openbaren hun goddelijkheid aan anderen. Ze doen ons opnieuw beseffen dat we allemaal 'kind van God zijn'. Op deze manier zijn kinderen producenten en volwaardige leden van onze geloofsgemeenschap. Kinderen en volwassenen zijn geloofsgenoten die samen een weg afleggen. Als we ons durven laten onderbreken en verworvenheden in vraag stellen, kunnen we een (h)echte geloofsfamilie vormen.

** Catechisten*

Ook de rol van catechisten wordt dan anders ingevuld. Zij zijn niet langer alleen de leraars en verantwoordelijken voor geloofsoverdracht. Catechisten zijn de vertegenwoordigers van een gastvrije gemeenschap. Die mensen gastvrij onthalen en met volwassenen en kinderen in geloofsgesprek gaan. Catechisten zijn wegwijzers die mensen meenemen in de kerkgemeenschap en klankbord zijn vanuit hun persoonlijke geloofsbeleving. Catechisten zijn getuigen: als volwaardig lid van de gemeenschap verwoorden ze hun eigen geloof. Ze nemen mensen mee en geven tips vanuit hun ervaring. Ze zullen zich meer en meer moeten bekwamen in het gidsen van mensen en begeleiden van een geloofsgesprek. Catechese is niet langer de rol van enkelingen maar moet terug gedragen worden door de bredere kerkgemeenschap.

Aandachtspunten bij intergenerationele catechese

Geloven is fundamenteel verbonden met leven en samenleven. Het is belangrijk om voldoende rekening te houden met de gezinscontext vandaag de dag. De hedendaagse samenlevingsverbanden dagen ons uit om geloofsgenoten met elkaar in verband te brengen en voldoende ontmoetingskansen aan te bieden. In het kader van geloofsopvoeding melden we dat het erg belangrijk is om ook vaders uitdrukkelijk aan te spreken en te waarderen als gesprekspartners. Ook grootouders spelen een belangrijke rol binnen de geloofscommunicatie. Zo is het zinvol om de gelovige weerbaarheid van grootouders in gesprek met hun kleinkinderen, en vaak zo onrechtstreeks ook met hun kinderen,

voldoende te stimuleren. De betrokkenheid bij de catechese kan veelzijdige vormen aannemen. Heel wat catechetische methodieken en modellen bieden kansen om voldoende gedifferentieerd in te spelen op de competenties van ouders, kinderen en grootouders.

Elementen van intergenerationale catechese

In heel wat catechesemappen reikt men gespreksvragen en opdrachten aan als '(t)huiswerk'. Het lijkt ons opportuun om dit moment op te nemen als onderdeel van de catechesebijeenkomst. Het laatste half uur van de bijeenkomst nodigen we de ouders uit om te beluisteren wat de kinderen gedaan hebben en voorzien we ruimte voor een geloofsgesprek met het gezin (papa- kind- broer- oma,...). Deze momenten zijn vormen van kerkopbouw die we meer in het daglicht mogen brengen. Het is dan ook aangewezen om met deze gezinnen aan te sluiten bij de eucharistieviering van de geloofsgemeenschap. Want zonder gemeenschappen wordt catechese onmogelijk. Initiatie in de geloofsgemeenschap vraagt de mogelijkheid om er ten volle te kunnen instappen, om ondergedompeld, gedoopt te worden.

Waarom zouden we de catechesenamiddagen niet opentrekken voor het hele gezin? Ook een familiewandeling, gezinsrally of fietstocht biedt mogelijkheden om catechetisch te werken. Op stap met Damiaan, Fietsten in gebed, een heiligenquiz of een parochiedag geven uitdrukkelijk aan dat je als gemeenschap ruimte wil maken voor intergenerationale catechese.

Perspectiefwissel

We vragen heel wat van gemeenschappen en van de catechisten. We nodigen jullie uit om samen met de kinderen open en ontvankelijk te kijken naar catechese. Het is een project van samen op weg gaan in geloof, waarbij iedereen leert van en aan elkaar. Groeien in geloof is een spiraalbeweging, een labyrint. Dit levenslang leren heeft nadrukkelijk ook voorkeursmomenten. De initiatiesacramenten zijn de ideale aanknopingspunten om vernieuwd bezig te zijn met geloof. Ouders en kinderen zijn dan ontvankelijk voor de boodschap, ze stellen immers zelf de vraag naar een hernieuwde of eerste kennismaking met het geloof. Het zou natuurlijk jammer zijn moesten we deze kansen laten liggen als geloofsgemeenschap.

We moeten hiervoor niet méér gaan organiseren dan voorheen maar wel durven geloven in de kracht van het "nieuwe". Laat ons samen met kinderen op weg gaan en uit het raam kijken, zoekend naar de blauwe vogel in de lucht...

Jezus leerde het ons en daagt ons daartoe uit.

"Daarop raakte Hij hun ogen aan en zei: 'Zoals u gelooft, zo zal het ook gebeuren.' En hun ogen gingen open." Mt 9, 29-30.

